

Pe 20 iunie 1913 Ernst Friedrich Schmidt, un profesor șomer din Bad Sülze în vârstă de 30 de ani, care avea asupra sa mai multe arme, pătrunde la orele prânzului în școala Sfânta Maria din Bremen. S-a înarmat pentru acest atac terorist cu cel puțin șase pistoale încărcate cu care năvălește în sălile de clasă. Când se termină gloanțele dintr-un pistol, trece la următorul. Cinci fete între șapte și opt ani își pierd viața, iar optsprezece copii și cinci adulți sunt grav răniți. În cele din urmă e oprit de trecători. Când se face procesul verbal, declară ca voia să protesteze împotriva faptului că nu și-a găsit un post de învățător.

În 1913 apare nu doar primul volum al romanului *În căutarea timpului pierdut* de Marcel Proust, ci și o operă de o forță revoluționară pentru filozofia secolului al XX-lea: cartea lui Edmund Husserl intitulată *Idei privitoare la o fenomenologie pură și la o filozofie fenomenologică*. Marea schimbare paradigmatică a lui Husserl pentru filozofie consta în faptul că atenția sa nu era îndreptată asupra aspectelor pozitivistice reale ale mediului înconjurător, ci asupra faptelor conștiinței. Iar 1913 a fost anul în care lumea lăuntrică a devenit pretutindeni realitate: ca tablou, carte, casă ori nălucire.

Sau chiar ca o carte roșie. C. G. Jung începe să-și noteze în acest an într-o carte legată în piele roșie visele și trăirile lăuntrice – după care se autoanalizează. La începutul anului comisesse, în calitate de președinte al Asociației Internaționale de Psihanaliză, patricidul asupra lui Sigmund Freud. Nu doar că respinsese teoria libidoului ca principiu central al psihologiei moderne, ci, mai mult, l-a „tras pe profet de barbă“, după cum spune chiar el în scrisoare. Dar patricidul îl bulversează total nu doar pe tată, ci și pe ucigaș. În vreme ce Freud cade în

depresie și într-o stare de mânie mocnită, Jung trece și el printr-o criză puternică, întrucât îi lipsește figura paternă spre care a privit în sus cu admirație atâta vreme. Renunță la activitatea didactică de la Universitatea din Zürich și se teme – exact ca Freud – de momentul revederii, care se apropie din ce în ce mai mult. În septembrie, la Congresul psihanalizatorilor de la München, cele două tabere învrăjbite urmează să se întâlnească.

Jung este chinuit de coșmaruri. Unul dintre ele îl face să înceapă să scrie *Cartea roșie*. Se sculase transpirat după ce a avut viziunea că Europa se scufundă sub valurile unei inundații. Peste tot erau crime, cadavre și pustiiri. În timpul zilei ține prelegeri despre schizofrenie, dar noaptea, în visele sale pline de neliniște, îi e frică să nu devină el însuși schizofren. Mai ales visul cu viziunea apocaliptică îl marchează atât de puternic, încât încearcă să-l învingă așternându-l pe hârtie. Și în rest visele sale sunt tare sucite de când a reușit să aranjeze o constelație foarte neobișnuită pentru viața sa: a reușit să le convingă pe soția sa Emma și pe iubita sa Toni Wolf să accepte acest *ménage à trois*. În serile de duminică Toni vine chiar la cină, în vila familiei din Küsnacht, situată pe Lacul Zürich. Cum anume decurge apoi noaptea, această informație nu este consemnată pe nicăieri.

Știm numai că Emma și Toni lucrează amândoi ca psihanaliste și că relația lor în trei s-a menținut vreme de multe decenii. Și mai știm că Jung scormonea și consemna la rândul său plin de hărnicie, cu febrilitate, în *Cartea roșie* tot ceea ce trăia în timpul zilei și în timpul nopții. „Analize ale inconștientului“, așa a numit Jung acest experiment cu sine însuși. Exact cum masele de apă inundau Europa în visele sale din anul 1913, din interiorul lui Jung se pornea o viitură: „Întreaga mea activitate de mai târziu a constatat în formularea a ceea ce izbucnise atunci din inconștient, inundându-mă dintr-o dată. A fost materia primordială pentru o operă de-o viață“.

Elias Canetti, care va face în curând opt ani, se mută la Viena împreună cu mama lui și începe să învețe limba germană.

1913 este anul în care D. H. Lawrence devine „Amantul doamnei Chatterley“. Lady Chatterley a lui are 34 de ani. A răpit-o din Anglia după o scurtă relație de numai cinci săptămâni. Numele ei este de fapt Frieda von Richthofen – acum se numește Weekley, dar soțul ei, profesor la Universitatea din Nottingham și profesorul lui Lawrence, nu-i poate stăpâni nici titlul nobiliar prusac, nici temperamentul. Dar lui Lawrence, un fiu de miner în vârstă de 27 de ani care tocmai predase la editură manuscrisul romanului *Fii și îndrăgostiți*, îi impunea faptul că era „fiica unui baron din străvechiul și celebrul neam nobiliar von Richthofen“. Frieda are ochi verzi, e inteligentă, blondă și îi place viața. Crede că paradisul se poate întrupa pe pământ numai prin dragoste liberă. Lawrence acționează în sensul spuselor ei și fuge împreună cu ea din Anglia în Europa. În primăvara anului 1913 se adăpostesc în cuibușorul de nebunii al sorei Friedei din Irschenhausen, în Bavaria Superioară. Else, soția profesorului Jaffé din München, se retrăgea mereu în această micuță casă de lemn împreună cu iubitul ei, Alfred Weber, fratele lui Max Weber, la care și-a dat Else pe vremuri doctoratul. Când sora ei reîntoarsă din Anglia s-a stabilit în casă, Else i-a dăruit Friedei și o atrăgătoare rochie bavareză, pentru ca farmecele ei feminine să aibă efectul scontat. În această privință cele două surori erau întotdeauna la unison, chiar și atunci când erau amândouă iubitele lui Otto Gross, adeptul lui Freud, cocainoman și mare crai. Ce-i drept, numai una dintre surori, Else, a făcut un copil cu el, un băiat, dar acesta se numea tot Peter, ca și fiul legitim al lui Gross, pe care soția sa, care se numea Frieda, exact ca a doua sa iubită, l-a făcut în același an. Așadar în acest paradis al dragostei libere toate erau de-a valma.

După fuga din Anglia, Lawrence și Frieda Weekley, născută von Richthofen, au luptat și mult pentru dragostea lor – erau legați, după cum a scris Lawrence odată, printr-un „fir de simpatie înnodat cu o ură pură“. Dar în primăvara aceasta petrecută la Irschenhausen cei doi trăiesc cea mai bună perioadă a relației lor. Izolați de restul lumii, în valea Isarului, având în spate brazii și munții, iar în față o perspectivă amplă, se odihnesc după fuga din Anglia și strâng puteri noi. Lawrence ajunge repede să laude „înzestrarea genială a Friedei pentru viață“. De asemenea, savurează de bună seamă înzestrarea ei genială pentru dragoste. Căci atunci când își publică mai târziu celebra sa carte cu istorisirile erotice ale amantului doamnei Chatterley, nobila seducătoare seamănă foarte mult cu Frieda von Richthofen. Numai localitatea Irschenhausen nu apare cu numele, acesta nefiind de destul de romantic pentru un astfel de roman.

Dar în iunie 1913 amândoi devin neliniștiți. D. H. Lawrence vrea să plece în Anglia pentru a savura triumful declanșat de publicarea cărții sale, iar iubita lui vrea să se reîntoarcă pentru a-și vedea copiii. Căci își lăsase în urmă copiii, în vârstă de treisprezece, unsprezece și nouă ani, pentru a fugi cu tânărul scriitor. Iar acum i se sfâșie inima. Pleacă în Anglia la începutul lui iunie. Lawrence abia reușește să o smulgă din nou de la copiii ei cei dragi. Își dau întâlnire în Italia. Dar ea nu crede în jurămintele lui de dragoste. Atunci el îi promite să meargă pe jos, prin toată Elveția, până în Italia. Ceea ce și face. Așa că deocamdată îl crede.

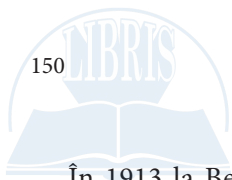

Revista *Der Brenner* din Innsbruck face un „sondaj de opinie în legătură cu Karl Kraus“. În iunie Arnold Schönberg scrie următoarele cuvinte frumoase: „În dedicația cu care i-am trimis lui Karl Kraus lucrarea mea *Teoria armoniei* spuneam cam în felul următor: «Poate că am învățat de la dumneavoastră mai mult decât ai voie să înveți dacă vrei să mai rămâi independent».

Aceste rânduri nu redau, cu siguranță, amploarea respectului meu pentru el, dar îi redau nivelul“. E un document cum rar se mai întâlnește, care exprimă în acest an incendiat admirația tăcută, stima și așezarea temeinică a cuvintelor.

Imperiul German serbează în iunie jubileul de 25 de ani de la înscăunarea împăratului Wilhelm al II-lea. Un împărat ciudat, interesat mai ales de vapoare și decoruri. Se preocupă de timpuriu, personal, de extinderea ceremonialului de curte și de noi reglementări vestimentare. Ia în mâinile sale toate pregătirile pentru serbarea jubiliară – vrea să hotărască chiar el felul în care este pus în scenă evenimentul și vrea să decidă selectarea cadourilor. Și faptul că vorbitorii care îl omagiau trebuiau să-l numească „Împăratul Păcii“ a fost tot ideea lui – chiar dacă două săptămâni mai târziu parlamentul decide sporirea efectivelor militare. Și chiar dacă la masa de gală s-a menținut încă vechea ordine a scaunelor, cancelarul fiind așezat deci în spatele împăratului și în spatele principilor, pe când ceilalți delegați erau mult în spate, unii chiar după demnitari neînsemnați, felul în care era organizată puterea în stat nemaifiind de mult atât de clară. Atunci când nu exista o așezare la masă care să indice ierarhia, Wilhelm al II-ea trebuia să lupte din greu pentru poziția sa din cadrul monarhiei constituționale. Nu avea un adevărat instinct de putere. Căuta mai degrabă aparițiile publice, întrucât la asta se pricepea. Îi plăcea să facă pe omul de lume, apropiat de popor, prieten cu ofițerii, adept al bucuriilor simple și dușman al artei franceze moderne. Îi plăceau vapoarele, nordul și marina. În ceea ce privește coloniile, cel mai mult îi plăcea faptul că nu puteai ajunge acolo decât cu vaporul. Chiar și atunci când mergea să vâneze cocoși de munte pe Muntele Hesse, la iubita lui, contesa Görtz, grava noaptea, înainte ca sunetul hornului să-i cheme pe vânători, plin de nostalgie, mici vapoare de război pe lemnul cabanelor de vânătoare.

În 1913 la Berlin existau deja peste 200 de cinematografe. În majoritatea dintre ele rulează producțiile studioului de la Babelsberg, înființat cu un an în urmă, de exemplu filmul *Păcatele taților* cu Asta Nielsen. Filmul relatează istoria unei muze care îi tot pozează ca model unui pictor pe care îl admiră și care îndeplinește un fel de rol de tată, așa încât pictează alegorii ale frumuseții. La un moment dat, pictorul o părăsește, iar ea devine alcoolică. Pictorul o reîntâlnește apoi, fascinat, dar nu o recunoaște. O invită la el în atelier, vrând să picteze o alegorie a alcoolismului care să devină capodopera sa. Și tabloul devine într-adevăr capodopera sa. Dar când muza vede că ea însăși, dragostea și frumusețea ei au fost jertfite pe altarul artei și al carierei, se revoltă, printr-un act unic, și distruge pânza. Izbucnirea de mânie a Astei Nielsen îi transformă fața într-o icoană admirată.

Când supraviețuitorii expediției Terra Nova se reîntorc în patrie în iunie 1913, descoperirile lor științifice se bucură de multă atenție. Ideea era să se distragă atenția de la faptul că Scott, ridicat la rangul de erou național, nu fusese de fapt decât al doilea om care a ajuns la Polul Sud. Când ultimii participanți ai expediției au ajuns în cele din urmă la Polul Sud în 1912, acolo se înălța deja nou-arboratul steag norvegian. Roald Amundsen fusese cu câteva zile mai rapid în această întrecere nemiloasă cu gheața și timpul. Acest lucru a frânt moralul participanților britanici ai expediției. Nu numai Scott a murit la întoarcere în gheața veșnică, ci și căpitanul Lawrence Oates. Până în ziua de azi cel din urmă este venerat în Marea Britanie ca un erou, întrucât a preferat să se sinucidă pentru a nu le mai fi în continuare o povară camarazilor săi. Ultimele sale vorbe la părăsirea cortului sunt legendare: „Ies până afară și s-ar putea să stau un timp“. Printr-o astfel de frază devii nemuritor în Anglia. Nu e rău nici titlul raportului lui Cherry-Garrard despre modul în